

Участь України на ринку озброєнь країн Африки

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства
і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки
Науковий керівник: С. М. Кулик – кандидат
політичних наук, доцент кафедри
країнознавства і міжнародних відносин
СНУ ім. Лесі Українки*

Розглянуто причини зацікавлення України ринком озброєнь країн Африки, номенклатуру її військової продукції та її місце на ньому. Простежено тенденції співпраці України та країн регіону у цій сфері.

Ключові слова: військово-промисловий комплекс, державний концерн «Укроборонпром», ринок озброєнь, контракти, спеціалізовані виставки.

Ginchuk O. V., Participation of Ukraine is at the Market of Armaments of Countries of Africa. Reasons of the personal interest of Ukraine are considered by the market of armaments of countries of Africa, nomenclature of it military products and its place on him. The tendencies of collaboration of Ukraine and countries of region are traced in this sphere.

Key words: military industrial complex, state business concern «Ukroboronprom», market of armaments, contracts, specialized exhibitions.

Актуальність дослідження. Ринок країн Африки вітчизняні спеціалісти збройового бізнесу завжди вважали перспективним для України, зокрема, через зосередження на ньому значної кількості пострадянських озброєнь. Сприйняття України як суб'єкту світового ринку зброї саме через її військово-промисловий комплекс надзвичайно важливо не тільки для іміджу держави, незалежно від етичного аспекту торгівлі зброєю, а й для забезпечення її національної безпеки.

Мета дослідження: з'ясувати особливості присутності України на ринку зброї країн Африки. **Завдання:** проаналізувати причини зацікавлень України ринком озброєнь країн Африки, номенклатуру її військової продукції, стан військово-політичного співробітництва між Україною та країнами регіону.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на військові дії на південному сході країни, Україна не скоротила експорт озброєнь. За підсумками 2014 р. наша держава, як і раніше, увійшла в десятку найбільших експортерів зброї за версією Стокгольмського міжнародного інституту досліджень проблем світу (SIPRI), зайнявши в рейтингу дев'яте місце [3]. Також державний концерн «Укроборонпром» за підсумками минулого року поліпшив свої показники: вперше в історії увійшов у сотню найбільших оборонних компаній світу за версією американського видання «Defense News», зайнявши 92-ге місце [2].

Номенклатуру військової продукції, з якою Україна виходить на світові ринки озброєнь, становлять танки, десантні кораблі, транспортні літаки, вертольоти, ракети класу «повітря-повітря» тощ. Традиційно наша країна найбільше представлена на ринках країн Азії, Близького Сходу та Африки, при цьому існує тенденція до розширення присутності в інших регіонах.

Ринок країн Чорного континенту приваблює Україну з багатьох причин. По-перше, на цьому ринку порівняно легко реалізувати озброєння й техніку, які виводяться зі складу Збройних Сил України, що розв'язує додаткову проблему – утилізації старої зброї. По-друге, африканський континент традиційно є зоною напруження, де значна кількість країн або готуються до воєнної кампанії, або перебувають у стані конфлікту з іншою країною, що часто звужує вимоги замовника до швидкого розв'язання проблеми постачання озброєнь. Водночас, постачання озброєнь та військової продукції до двадцяти країн світу заборонено ООН, а це змушує торговців зброєю діяти надзвичайно обережно. По-третє, при загальній тенденції звуження світового ринку озброєнь на Африканському континенті, на південь від пустелі Сахара інтенсивність торгівлі зброєю продовжує стабільно зростати. По-четверте, переважна більшість країн Африки не мають розвинутої промисловості й погоджуються на закупівлю власне озброєнь, а не ліцензій із паралельною організацією власного виробництва. Це не потребує вкладення інвестицій, тому полегшує укладання збройових контрактів. Важливо й те, що в значній частині країн Африки, більше ніж в інших регіонах світу, на озброєнні перебуває техніка радянського виробництва, яка потребує ремонту, модернізації й заміни комплектуючих. Усі зазначені чинники суттєво звужують не лише кількість країн-постачальників зброї на ці ринки, а й кількість головних конкурентів.

На нашу думку, Україна досить впевнено почувається на африканському ринку озброєнь, незважаючи на жорстку конкуренцію на ньому, насамперед, із Російською Федерацією та Республікою Білорусь. РФ має більше можливостей щодо політичного лоббі, більше представництв та значно вищий рівень співпраці з білоруськими приватними фірмами, що робить можливими постачання тим країнам, куди Україна за певних причин не постачає озброєння. Наша держава має як традиційних замовників, так і тих, що одночасно користуються послугами імпортерів. До них належать Єгипет, Алжир, Лівія, Туніс, Ліберія, Судан, Чад, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія.

Станом на 2015 р., окрім військово-технічного співробітництва з цими країнами, Україна виконує ряд контрактів на постачання озброєнь до них. Зокрема, виконується контракт на постачання 40 танків Т-72М1, 5 танків Т-55, 8 од. БТР-3, 16 одиниць БМП-1 і 10 одиниць БРДМ-2 до Судану, контракт на постачання 200 танків Т-72Б до Ефіопії, а також контракти на постачання нового покоління українських броньованих автомобілів КРАЗ «Feona» до Єгипту, Тунісу, Ефіопії та Нігерії.

У загальних обсягах торговельно-посередницької діяльності держпідприємства «Укрспецекспорт» на країни Африки щорічно припадає близько 20 % усіх операцій. Головні перспективи на цьому ринку українські фахівці пов'язують із прискоренням прийняття рішень щодо продажу певної номенклатури військової техніки. Відзначають експерти й негативну тенденцію – більша частина виробів, що продав український оборонпром до країн Африки була спроектована й зроблена ще за часів СРСР.

Важливим аспектом просування української продукції на ринках зброї в Африці є участь у спеціалізованих виставках. Так, у 2010 та 2012 рр. Україна брала участь у найбільшій виставці озброєнь на континенті «Africa Aerospace and Defence», що раз на два роки проводиться у Південно-Африканській Республіці. На ній Україна щоразу представляла найновіші розробки вітчизняного оборонпрому. У 2012 р. наша країна презентувала переносний протитанковий ракетний комплекс «Скіф», станцію радіоелектронної розвідки «Кольчуга-М», радіолокаційну станцію ЗБД6, бронетранспортери БТР-4, БТР-3Е1, МТ-ЛБ, основний бойовий танк «Оплот» та патрульний катер «Калкан-М». У 2014 р. наша делегація була відсутня, однак у

2016 р. «Укроборонпром» та «Укрспецекспорт» планують знову представляти Україну на цій виставці [1].

Українська влада не планує зупинятися на досягнутому. У травні 2015 р. президент П. Порошенко доручив «Укроборонпрому» нарощувати обсяги продажу зброї, щоб країна увійшла в п'ятірку найбільших експортерів зброї у світі. У концерні визнають, що на виконання цього завдання потрібні роки, але вже у 2016 р. планують наростити експорт за рахунок нових контрактів. Шансів на успіх концерну додає той факт, що в цьому році до його складу включили держпідприємство «Антонов» – флагман українського літакобудування. Це підприємство не тільки додасть українському ВПК виробничої потужності, а й збільшить надходження від експорту – навіть на тлі нинішньої кризи «Антонов» завершив перший квартал 2015 р. з чистим прибутком у 947 млн грн. Як відомо, літаки фірми активно експлуатують у країнах Африки, тому, незважаючи на те, що компанія не розголошує країн-замовників своєї продукції, з якими були підписані контракти на початку вересня 2015 р., можна впевнено стверджувати, що серед них є й африканські держави.

Висновки. На ринку озброєнь країн Африки Україна займає важливе місце. Обсяги постачання продукції та послуг військового призначення залишаються стабільними, а розвиток військово-технічного співробітництва – динамічним. Активність України на африканському ринку озброєнь обумовлена, передусім, спадщиною СРСР, який забезпечував практично весь Чорний континент озброєнням власного виробництва. Після отримання незалежності Україна активізувала свою діяльність у цьому напрямі, що дало змогу успішно закріпитися на ринку озброєнь країн Африки, незважаючи на його конкурентний розподіл. Водночас, потенціал національного ВПК ще повністю не реалізований, про що свідчить зростання кількості тендерів та збройових проектів, у яких активну участь бере Україна.

Джерела та література

1. Державна компанія «Укрспецекспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrspecsexport.com/>
2. Корба Г. Партія зброї. Ставши потужним конкурентом на світових ринках, Україна нарощує експорт озброєння / Г. Корба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/publications/partija-zbroji-stavshi-potuzhnim-konkurentom-na-svitovih-rinkah-ukrajina-naroshchuje-eksport-ozbrojennja-68414.html>
3. Щорічник СІПРІ 2015. Озброєння / Стокгольмський міжнародний інститут дослідження миру [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.sipri.org/yearbook/2015/files/SIPRIYB15UKR.pdf>.